

ODRŽAN 11. SVJETSKI URBANI FORUM

PRIPREMILA:
Anđela Bogdan

Izazovi urbanizacije u planiranju gradova budućnosti

Svjetski urbani forum (World Urban Forum), glavna globalna konferencija o održivoj urbanizaciji, koju je sazvao UN-Habitat, održan je u Katowicama, u Poljskoj, od 26. do 30. lipnja 2022., a okupio je približno 20.000 sudionika koji su raspravljali o transformaciji gradova za bolju urbanu budućnost

Izazovi globalne urbanizacije

U sljedećih 50 godina dvije trećine svjetske populacije živjet će u urbanim područjima. Kako se ti gradovi šire, svjetska se zajednica suočava s izazovom smanjenja rastuće krize siromaštva i poboljšanja pristupa siromašnih u gradovima osnovnim sadržajima kao što su sklonište, čista voda i sanitarni uvjeti te sa sveprisutnim negativnim utjecajima koji nastaju zbog klimatskih promjena.

Organizacija Ujedinjenih naroda UN-Habitat zalaže se za okupljanje svih zainteresiranih dionika u poduzimanju zajedničkih napora usmjerenih prema postizanju ciljeva održivoga razvoja do 2030., zbog čega je pokrenula inicijativu organizacije Svjetskoga urbanog foruma (engl. *World Urban Forum*), prestižne međunarodne konferencije za urbanizaciju

i razvoj naselja. To je najvažniji globalni događaj na kojemu se raspravljaju pitanja vezana uz javnu politiku, transformaciju i razvoj. Održava se svake dvije godine i ugošćuje više od 20 tisuća sudionika iz vlada, regija, gradova, nevladinih organizacija i financijskih institucija. Prošlo izdanje Foruma održano je 2020. u Abu Dhabiju, glavnome gradu Ujedinjenih Arapskih Emirata. UN-Habitat obavijestio je 20. svibnja 2019. da će poljske Katowice biti domaćin jedanaestoga izdanja Svjetskoga urbanog foruma.

**WORLD
URBAN
FORUM**
ELEVENTH SESSION

KATOWICE, POLAND | 26-30 JUNE 2022

Globalna urbanizacija stvara izazove u planiranju i održavanju gradova diljem svijeta

Transformacija naših gradova za bolju urbanu budućnost

Uključiva priroda Foruma u kombinaciji sa sudjelovanjem predstavnika vlada država diljem svijeta čini ga jedinstvenom konferencijom Ujedinjenih naroda o urbanim pitanjima. Ove godine tema Svjetskoga urbanog foruma bila je transformacija naših gradova za bolju urbanu budućnost. Cilj te konferencije bio je pružiti bolji uvid u budućnosti gradova na temelju postojećih trendova, izazova i prilika te predložiti načine na koje gradovi mogu biti bolje pripremljeni za suočavanje s budućim pandemijama i drugim eksternalijama. Urbana su područja, slikovito rečeno, motori koji će apsorbirati gotovo sav budući rast svjetske populacije. Očekuje se da će u sljedećih deset godina svaka naseljena regija postati više urbanizirana. To znači da je potrebno kritički razmišljati i planirati razvoj gradova kako bi se osigurala njihova održivost, jednakost i zajednički prosperitet.

Pandemija koronavirusa snažan je podsjetnik na to da se urbana područja moraju pripremiti za dinamičnu i nepredvidivu budućnost. COVID-19 jasno je razotkrio postojeće izazove s kojima se gradovi suočavaju i njihovu ranjivost na takve šokove, no svaka regija i svaka zemlja vidjela je razlike u tim izazovima i ranjivostima, što s druge strane može biti prilika da se urbani modeli prilagode u skladu s naučenim lekcijama.

Ključne teme događanja održanih u sklopu ovogodišnjega Svjetskoga urbanog foruma bile su pravedna urbana budućnost, zelenija urbana budućnost, inovacije i tehnologija, buduća urbana ekonomija i financije, urbano planiranje i upravljanje te izgradnja urbane otpornosti. Kroz tzv. izvanredni dijalog "Oporavak i obnova nakon urbane krize" raspravljalo se o tome kako unaprijediti gradove, kakvi su

Detalj snimljen tijekom otvaranja 11. Svjetskog urbanog foruma

gradovi potrebni da bi se osigurali veća održivost, jednakost i zajednički prosperitet u budućnosti te kako bi ti gradovi trebali izgledati.

Svjetski urbani forum okupio 20.000 sudionika

Ovogodišnji, jedanaesti Svjetski urbani forum okupio je oko 20 tisuća sudionika iz svih krajeva svijeta, a među organizatorima i sudionicima događanja bili su i hrvatski predstavnici iz Zavoda za prostorni razvoj pri Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine. Budući da su zelena infrastruktura i rješenja temeljena na prirodi te poboljšanje urbanoga krajobraza, uz široki raspon njihovih pozitivnih učinaka i dugoročnih koristi, prepoznati kao neki od ključnih elemenata planiranja urbanoga razvoja, Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine, odnosno Zavod za prostorni razvoj, u sklopu dijaloga "Zelenija urbana budućnost", održanog na Forumu, organizirao je panel-raspravu "Zelena budućnost gradova". Cilj toga panela bila je razmjena znanja, dobre prakse i izazova u razvoju zelene infrastrukture i unapređenju urbanoga krajobraza u europskim gradovima, ali i rasprava stručnjaka iz Slovenije, Njemač-

ke, Norveške, Španjolske i Hrvatske koja je pomogla boljemu razumijevanju mogućnosti razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima i njezina upravljanja, kako bi se omogućila njezina dostupnost, povećala otpornost gradova na utjecaje klimatskih promjena, unaprijedio urbani krajobraz te povećala kvaliteta života stanovništva. Svi ti elementi planiranja nedvojbeno će doprinijeti održivome društvenom, gospodarskom i prostornom razvoju.

Razvoj zelene infrastrukture jedan je od odgovora na izazove u urbanim područjima

Zelena budućnost gradova

U uvodnome izlaganju Bojan Linardić, ravnatelj Zavoda za prostorni razvoj, objasnio je povod za usmjeravanje rasprave prema konkretnoj temi, ističući da je razvoj zelene infrastrukture prepoznat kao jedan od mogućih odgovora na suvremene izazove urbanih područja. Program razvoja zelene infrastrukture za razdoblje do 2030. potaknut će izradu strategija i planova razvoja zelene infra-

Grad Oslo svijetli je primjer dekarbonizirane europske metropole

strukture, financirajući ih iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti te višegodišnjega financijskog okvira EU-a. No, najvažnije je to, a na to je pozornost skrenula i anketa provedena tijekom 2019., da jedinice lokalne samouprave u nedovoljnoj mjeri prepoznaju važnost zelene infrastrukture te u pravilu ne provode aktivnosti kojima bi se doprinijelo njezinu razvoju. Zato doneseni program pretpostavlja integralni pristup razvoju zelene infrastrukture u urbanim područjima, kvalitetno planiranje i upravljanje njezinim razvojem, istodobno usmjeravajući dio aktivnosti na informiranje javnosti i podizanje razine svijesti o važnosti zelene infrastrukture.

Tijekom panel-rasprave Miran Gajšek, predstavnik Grada Ljubljane, prezentirao je na primjeru Ljubljane njezin urbani razvoj i provedbu UN-ova programa HABITAT III., istaknuvši važnost javnih ulaganja u javni prostor, kako bi se time osiguralo prevladavanje javnoga interesa u novim ulaganjima i transformaciji prostora.

Silvia Weidenbacher, predstavnica njemačke regije Stuttgart, predstavila je razvoj zelene infrastrukture i opisala kako razvoj zelene infrastrukture doprinosi unapređenju kvalitete života njezinih stanovnika.

Herman Sondenaar, tajnik Gradskog vijeća za urbanizam, prikazao je transformaciju grada Osla tijekom posljednjega

desetljeća, kojom je taj grad započeo intenzivnu transformaciju, reducirajući opseg prometa u gradu smanjenjem broja osobnih vozila, posebno onih koji koriste fosilna goriva, jačanjem sustava javnoga prijevoza na električni pogon te poticanjem razvoja inovativnih sustava dijeljenja vozila na razini susjedstva. Sve te mjere, dodatno potaknute subvencijama za nabavu vozila na električni pogon i visokim porezima na vozila koja koriste fosilna goriva, uz sustavnu edukaciju najširih slojeva stanovništva doprinijeli su dekarbonizaciji grada, prenamjeni dijela prometnih površina u javne površine različitih namjena te dodatno potaknuli korištenje bicikla i javnoga prijevoza. U dijelu korištenja građevinske mehanizacije također se potiče korištenje čiste energije

Predavanja hrvatskih predstavnika na 11. Svjetskom urbanom forumu izazvala su zamjetan interes

Sudionici Foruma posjetili su izložbeni prostor URBAN EXPO

je iz obnovljivih izvora. Sve to rezultiralo je znatnom transformacijom urbanoga okoliša Osla.

Joaquín Farinós Dasí, profesor geografije na Sveučilištu Valencija, dao je teorijski osvrt na urbanu zelenu infrastrukturu te pregled najvažnijih europskih primjera. Posebno se osvrnuo na formalne i neformalne alate koji se koriste u tome smislu, ističući to da je sustav prostornoga planiranja taj koji na najbolji način zelenu infrastrukturu integrira u prostorne planove, pri čemu je od velike važnosti povezivanje njihove provedbe s dostupnim izvorima financiranja.

Nikola Petković, predstavnik Grada Zagreba, prezentirao je inicijativu Ureda za strategijsko planiranje i razvoj Grada kojom se u suradnji s mjesnom samoupravom nastoji provesti unapređenje stanja u prostoru uključivim planiranjem i primjenom rješenja utemeljenih na prirodi. U tu svrhu izrađen je i priručnik kao pomoćno sredstvo u upravljanju razvojem na razini gradskih četvrti.

Predavanja su izazvala zamjetan interes, a raspoloživo vrijeme bilo je prekratko

za sve one koji su se željeli uključiti u raspravu. Većina pitanja bila je usmjerena na konkretne načine provedbe određenih aktivnosti u prezentiranim slučajevima. Pored toga razgovaralo se o odgojnim i obrazovnim sustavima različitih država koji u manjoj ili većoj mjeri educiraju stanovništvo o sudjelovanju u participativnim procesima vezanima uz razvoj urbanih područja. Zaključak je taj da su rezultati bolji u okolnostima intenzivnije komunikacije s javnošću, ali je taj proces dug, zahtjeva sustavan pristup, kontinuitet i uključivanje svih dionika društva. Također, pokazalo se ključnom snažna veza između svih dionika u prostoru te multidisciplinarnost.

Pored organizacije panel-rasprave predstavnici Ministarstva prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine sudjelovali su u većemu broju događanja vezanih uz teme održivoga razvoja, urbane mobilnosti i prostornoga planiranja te posjetili izložbeni prostor URBAN EXPO. Pored toga obišli su i u znatnoj mjeri obnovljenu *brownfield* zonu nekadašnjega rudnika ugljena koji je doživio transfor-

maciju te su na dijelu zemljišta izgrađeni arena i kongresni centar u kojima je održan Svjetski urbani forum. Dio zemljišta namijenjen je i dijelom realiziran kao suvremena stambena zona, dok su podzemni dijelovi ugljenokopa i građevine koje su u funkciji rudnika obnovljeni i prenamijenjeni u društvene i kulturne sadržaje. Na marginama Svjetskoga urbanog foruma održani su brojni sastanci s ciljanim užim sastavima, a UN Habitat iskazao je zanimanje za okupljanje država istočne Europe, posebno zapadnoga Balkana, kako bi u narednomu razdoblju aktivnosti usmjerili na pitanja od interesa za te prostore.

Zaključci 11. Svjetskog urbanog foruma

Pandemija koronavirusa pokazala je to da su u funkcioniranju gradova kratkoročne, radikalne promjene moguće, ali izazov je postići dugoročne i održive promjene. Kreatori nacionalnih politika diljem svijeta moraju se usredotočiti na putove prema transforma-

Svjetski urbani forum održat će se 2024. u Kairu

tivnim promjenama i istražiti primjere gradova koji su dosegli prijelomnu točku te napraviti korak uvođenjem inovativnih i progresivnih politika i režima planiranja. Gradski čelnici moraju se pomaknuti od inkrementalizma i raditi na postizanju temeljnih promjena u urbanim sredinama, sustavima upravljanja i oblicima stanovanja. U skladu s time zaključak jedanaestog Svjetskog urbanog foruma obuhvaća pet temeljnih poruka:

- Krizna klimatska situacija, pandemije, stambena kriza, nasilje i sukobi akumulirani su upravo u gradovima.
- Ako se teži transformiranju za bolju urbanu budućnost, gradovi će se sve češće morati suočavati s urbanim krizama. Te krize kao što je sve veći broj siromašnih u urbanim sredinama zahtijevaju temeljnu promjenu u načinu života i oblikovanju gradova. Ako se takvi izazovi ne rješavaju pravodobno i učinkovito, neizbježno će negativno utjecati na održivu urbanizaciju i koštati će puno više ako ih se rješava u budućnosti.
- Jasno je prepoznata činjenica da su i gradonačelnici i lokalne vlasti prvi

koji reagiraju i da su u poziciji mobilizirati svoje zajednice kako bi se dogodio pomak u pozitivnome smjeru, ubrzavajući transformaciju prema zelenijim, zdravijim i otpornijim gradovima.

- Nacionalne vlade mogu iskoristiti golemi potencijal kroz jasnoću upravljanja na više razina, na primjer, dovodenjem istaknutih mladih stručnjaka s novim idejama i vizijama u lokalnu vlast, kako bi se odluke i ulaganja pravodobno donosili uz pomoć privatnoga sektora.
- Okviri urbanoga oporavka omogućuju povezivanje lokalno vođenog oporavka gradova usmjerenog na stanovništvo, s intervencijama koje se vode na nacionalnoj razini.

Na zatvaranju skupa organizatori su objavili da je domaćin sljedećega, dvanaestog Svjetskog urbanog foruma Vlada Egipta, a njegovo održavanje planirano je u Kairu 2024.

Izvori:

- <https://wuf11.katowice.eu/?param=okonferenciji>

- <https://mpgi.gov.hr/vijesti-8/11-svjetski-urbani-forum-wuf11-katowice-poljska/14715>
- <https://www.odraz.hr/novosti/odraz-ove-vijesti/odraz-sudjelovao-na-svjetskom-urbanom-forumu-u-katowicama-poljska/>

Fotografije:

- UN HABITAT, IISD/ENB | Diego Noquera, JEMS
- <https://igsmag.com/wp-content/uploads/2018/09/RAPID-URBANIZATION-AND-VERTICAL-SPRAWL-HOW-CAN-WE-LIVE-LIKE-THIS-4.jpg>
- <https://mpgi.gov.hr/vijesti-8/11-svjetski-urbani-forum-world-urban-forum-wuf11/14679>
- <https://enb.iisd.org/world-urban-forum-wuf11-29jun2022>
- <https://worldgreeninfrastructurenetwork.org/key-definition-on-green-infrastructure/>
- <https://www.sarahbeekmans.com/blog/wp-content/uploads/2018/07/oslo-2-Medium.jpg>
- <https://pbs.twimg.com/media/FPkTOPFX0AA5aJ5.jpg:large>